

Medfølelse på skoleskemaet

En artikel om ignatiansk pædagogik og socialpraktik på Niels Steensens Gymnasium

Af Dorthe Enger og Peter Johannes Scott Larsen¹

Velfærdskommissionens rapport er et udspil med baggrund i økonomi og med forslag til regulering af fremtidige indtægter og udgifter. Mange af forslagene er blevet undsagt, men ikke selve dét at tænke økonomisk. Det gør vi heller ikke. Det er selvfølgelig nødvendigt at se nøgternt på, hvad man kan formode – men aldrig vide med sikkerhed - vil blive de økonomiske rammer for fremtidens samfund. Samtidig må man *også* se på, hvilke menneskelige dagsordener der er i spil i samfundet, og som vil udgøre motivationsfaktorerne for arten og omfanget af fremtidens socialpolitik.

Er lovgivning nok til at redde velfærdssamfundet? Har fremtidens dansker lyst til at videreføre det, eller vil ressourcestærke mennesker kun tænke på sig selv? Og hvilken rolle kan skolernes dannelseskoncept spille i den forbindelse?

I det følgende vil vi beskrive socialpraktik på det katolske Niels Steensens Gymnasium som et eksempel på et dannelseskoncept, der er baseret på menneskelig solidaritet.

Idéen med at supplere undervisningsaktiviteterne på Niels Steensens Gymnasium med socialpraktik er kommet via skolens kontakt med andre katolske skoler rundt om i verden, hvor det er en etableret praksis, at elever yder en social indsats. I USA sker denne "community service" også på offentlige skoler.

Alle elever i skolens 2.g skal i socialpraktik. Socialpraktik er et 30 timers forløb, der indledes med en forberedende tema- og refleksionsdag efterfulgt af et 20 timers praktikforløb. Den enkelte elev får efter forløbet et bevis på gennemførelsen af socialpraktikken, og dette bevis har vist sig at være nyttigt i forbindelse med efterfølgende uddannelses- og jobsøgning.

Praktikpladser er fx: plejehjem, aktivitetscentre for demente, asylcentre, væresteder, suppekøkkener, mødesteder for mennesker med et psykisk handicap, indsamling af tøj til fanger i Vestre Fæng-

¹ Dorthe Enger er ledende inspektør og Peter Johannes Scott Larsen adjunkt på Niels Steensens Gymnasium i København. Deres artikel har tidligere været bragt som kronik i Kristeligt Dagblad.

sel. Eleverne skal rustes til at klare mødet med mennesker i situationer, som kan virke fremmede og måske endda lidt skræmmende – især hvis man måske ikke har haft alderdom, sygdom eller social nød inde på livet. Omvendt kan en elev i sin hverdag have én eller flere af de ovennævnte faktorer så tæt inde på livet, at der skal tages hensyn til dette.

Inden eleverne begynder, gøres de opmærksomme på, at de ikke skal se socialpraktik som en "godgørende" handling over for medmennesket. Formålet er at støtte eleverne i at udvikle empati, ikke at de skal føle sig overlegne. Mange elever har meldt tilbage, at de har fået mere, end de har givet.

Socialpraktik er baseret på et snævert forhold mellem den faglige og den eksistentielle del af undervisningen. Historie og samfundsfag har som introduktion til socialpraktik samarbejdet om at belyse opbygningen af velfærdsstaten i Danmark. Samfundsfag har bidraget med at perspektivere den danske, skandinaviske, velfærdsmodel til den angelsaksiske og kontinentaleuropæiske. Fagene filosofi, psykologi og samfundsfag arbejder i dette skoleår med temaet *Det fattige Danmark*, hvor eleverne blandt andet interviewer nøglepersoner fra nogle af de praktiksteder, som bruges i socialpraktik.

Fokus i dette års socialpraktik er dementes livsvilkår. På den indledende refleksionsdag gennemgik en neurolog fra Rigshospitalet den sunde og den demente hjernes struktur. Derpå fulgte en personlig refleksion over, hvad det vil sige at være pårørende til en dement og endelig en tematisering af frivilligt arbejde ved en psykolog fra Alzheimerforeningen og en projektleder fra Rigshospitalets hukkommelsesklinik.

Det, eleverne oplevede i disse timer, var en kombination af naturvidenskabelig faglighed og den eksistentielle dimension. De fik en *faglig* gennemgang af hjernens anatomi sammenkoblet med en *personlig* beretning om, hvad det vil sige at opleve konsekvenserne af hjernelidelser hos ens nærmeste. Eleverne fik anskuelsesundervisning i, hvad kvalitetsfaglighed er, og ikke mindst hvilke formål lægevidenskaben kan tjene.

Hvordan reagerer eleverne på at skulle sætte 30 timer af til en aktivitet, der ikke kan ses på eksamensbeviset? År efter år protesterer nogle af eleverne over, at de skal i socialpraktik: "Der er ikke tid til den ved siden af kæreste, lektier, familie og arbejde" – men år efter år ser skolen også, at eleverne i deres praktikperiode indser noget om verden og sig selv. De bliver glade, ja taknemmelige. Dette skyldes, at eleverne opdager, at de kan gøre en forskel; de kan ikke redde verden, men de kan dele et andet menneskes liv ved at sætte sig ind i dette menneske: lære det noget, så det bedre kan klare sig i samfundet, trøste det, le sammen med det. Et fællesskab opstår, der bygges bro henover alder, social status, religion osv. I mødet med medmennesket har eleven overskredet sig selv og er dermed vokset. Eleven har erfaret andre sider af sig selv end de intellektuelle. Skolen har dermed opnået at forbinde den videnskabelige erkendelse i fagene sammen med en eksistentiel dannelse af eleven.

Denne dannelse til et solidarisk menneskesyn er vigtig i et samfund som er præget af tribalisering² og selvtilstrækelighed. Den tyske teoretiker *Thomas Ziehe*³ hævder, at enhver undervisning bør bestå af elevens møde med det radikalt anderledes – kun i dette møde kan eleven reflektere over sin kulturelle prægning. På Niels Steensens Gymnasium er der, blandt andet foranlediget af socialpraktikken, diskussion om værdier mellem eleverne, og nogle elever vælger at fortsætte det frivillige arbejde ud over de tyve timer, som de er forpligtet til.

En anden tysk teoretiker, Wolfgang Klafki,⁴ hævder, at undervisningen bør være problemorienteret. Overført på socialpraktikken betyder det, at der opstår mulighed for et frugtbart samspil mellem skolen og verden, hvor den viden, som eleven har tilegnet sig i skolen, anvendes, samtidig med at

² Af latin "tribus", en stamme. Ordet bruges om stammebevidsthed og stammeopdeling.

³ Født 1947. Underviser i pædagogik ved universitetet i Hannover.

⁴ Født 1927. En af Tysklands kendteste pædagogiske teoretikere

eleven udvikler sociale kompetencer og handlingsevne. De erfaringer, eleven har gjort sig uden for skolen, bringes med tilbage til undervisningen. Eleven opdrages hermed til at blive en reflekteret aktør i samfundet, samtidig med at dét, der læres i skolen, opleves som meningsfyldt, fordi det har relevans uden for skolen.

Socialpraktik er en integreret del af den pædagogik, som Niels Steensens Gymnasium hviler på: ignatiansk pædagogik. Ignatiansk pædagogik er opkaldt efter Ignatius af Loyola,⁵ som er grundlæggeren af jesuiterordenen, den største orden inden for den katolske kirke.

Ignatiansk pædagogik er hverken en ideologi eller en pædagogisk metode, men er en vision om dannelse, der integrerer den faglige med den eksistentielle dimension af undervisningen. Pædagogikken udspringer af konkret livserfaring – ikke af teoretiske overvejelser. Ignatius af Loyola blev født i en baskisk adelsfamilie i 1491. Han havde politiske ambitioner, men disse kom til kort, da han som 30-årig blev alvorligt såret. Han kæmpede ihærdigt for at genetablere sin førlighed og gennemgik to mislykkede operationer. Her er der tale om et menneske, der i sin sygdomsperiode har oplevet sin egen begrænsning, og som blev tvunget ind i en refleksion over, hvad der er vigtigt i livet. Her er der tale om det kriseramte menneskes situation, som det velfungerende, succesrige menneske kan bilde sig ind aldrig kommer til at gælde for ham eller hende.

Socialpraktikken på Niels Steensens Gymnasium skal dermed ses i forhold til kristendommens opfordring til at tage den svages parti, hvad enten der er tale om en syg, en flygtning eller noget tredje. Socialpraktikken udgør en moddagsorden til den herskende liberalistiske strømning i tiden, hvor den enkelte udelukkende har ansvaret for sig selv. Set i et videre perspektiv kan en sådan praksis måske også inspirere eleverne til senere i deres liv at yde en frivillig, ubetalt indsats over for mennesker, der har brug for deres hjælp. Dette kan blive et vigtigt supplement til lovgivningen i fremtiden. Set i lyset af den seneste tids optrapning af kulturel polaritet, kan det ikke understreges kraftigt nok, at vi har brug for udvikling af en livsindstilling, der gør det nemmere at rumme forskelle i livssyn og baggrund.

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk

⁵ 1491–1556